

Instrukcja do ćwiczenia laboratoryjnego nr 10

Temat: Charakterystyki i parametry tranzystorów MIS

Cel ćwiczenia. *Celem ćwiczenia jest poznanie charakterystyk statycznych i parametrów tranzystorów MOS oraz tetrody MOS.*

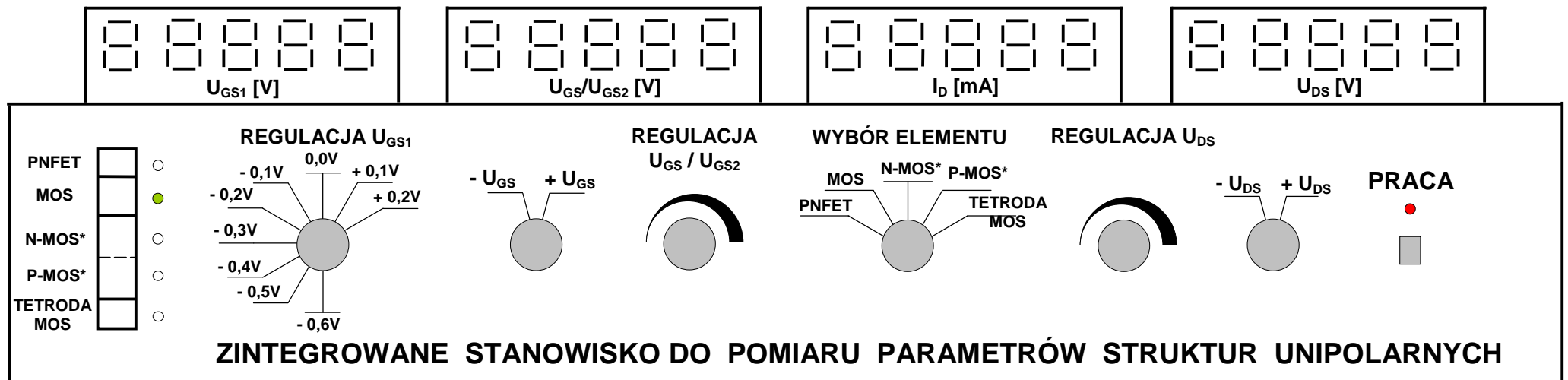
I. Wymagane wiadomości.

1. Podział tranzystorów unipolarnych (kryteria podziału).
2. Istota i zalety sterowania napięciowego w tranzystorach unipolarnych.
3. Budowa, polaryzacja i zasada działania tranzystorów polowych MIS.
4. Praca statyczna tranzystorów MIS: charakterystyki przejściowe, charakterystyki wyjściowe, parametry statyczne - definicje fizyczne i techniczne (np. U_T).
5. Parametry małosygnałowe (g_m , g_{ds}) - definicje oraz sposoby ich wyznaczania.
6. Budowa, polaryzacja, właściwości elektryczne pary komplementarnej CMOS.
7. Budowa, polaryzacja i zasada działania, charakterystyki i parametry tetrody MOS.
8. Środki bezpieczeństwa stosowane podczas pracy ze strukturami MIS.

II. Wykonanie ćwiczenia.

1. Opis stanowiska pomiarowego.

Zintegrowane stanowisko pomiarowe przeznaczone jest do pomiarów charakterystyk statycznych tranzystorów unipolarnych typu PNFET i MOS, struktury MOS w układzie scalonym oraz tetrody MOS. Układy zasilania umożliwiające polaryzację obwodu wejściowego i wyjściowego oraz przyrządy pomiarowe służące do pomiarów wartości napięć polaryzacji i prądu stanowią integralną część stanowiska pomiarowego. Pomiary polegają na wyborze badanego elementu, ustawieniu odpowiednich polaryzacji obwodów wejściowego i wyjściowego, regulacji wartości napięć przy pomocy potencjometrów cyfrowych i odczytywaniu wskazań mierników napięć i prądu. Widok płyty czołowej stanowiska pomiarowego przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Płyta czołowa stanowiska do pomiarów charakterystyk struktur unipolarnych.

Poniżej mierników znajdują się pokrętła i przełączniki, które opisano zgodnie z przeznaczeniem. Elementy mierzone umieszczone są na płycie czołowej w podstawkach montażowych. Wybranie badanego tranzystora jest sygnalizowane świeceniem diody koloru zielonego. Na tylnej płycie obudowy stanowiska pomiarowego znajduje się przełącznik zasilania 230 V i bezpiecznik.

2. Pomiary charakterystyk statycznych badanych elementów.

2.1. Czynności wstępne.

Przed przystąpieniem do wykonywania pomiarów należy:

1. Sprawdzić przy wyłączonym zasilaniu czy przełącznik **PRACA** jest wyłączony.
2. Włączyć stanowisko do sieci.
3. Pokrętłami regulacja U_{GS} i U_{DS} sprowadzić napięcia U_{GS} i U_{DS} do zera.
4. Dokonać wyboru badanego elementu poprzez odpowiednie ustawienie przełącznika.
5. Włączyć przełącznikami $- U_{GS}$, $+ U_{GS}$ i $- U_{DS}$, $+ U_{DS}$ odpowiednią polaryzację napięć dla badanego elementu:
  - Tranzystor MOS SMY-50 kanał typu „p”: $- U_{GS}$, $- U_{DS}$
  - Tranzystor NMOS z układu 4007 z kanałem typu „n”: $+ U_{GS}$, $+ U_{DS}$
  - Tranzystor PMOS z układu 4007 z kanałem typu „p”: $- U_{GS}$, $- U_{DS}$
  - Tetroda MOS BF-992 z kanałem typu „n”: $U_{GS1} = 0$, $+ U_{GS2}$, $+ U_{DS}$

Wyboru polaryzacji U_{GS2} dokonuje się pokrętłem służącym do wyboru polaryzacji U_{GS} .

Wybór poprawnej polaryzacji obwodu wejściowego i wyjściowego sygnalizowany jest świeceniem **zielonej diody LED** umieszczonej obok badanego elementu. W przypadku włączenia nieodpowiedniej polaryzacji napięć U_{GS} i U_{DS} dla badanego tranzystora nie zostanie on włączony do układu pomiarowego.

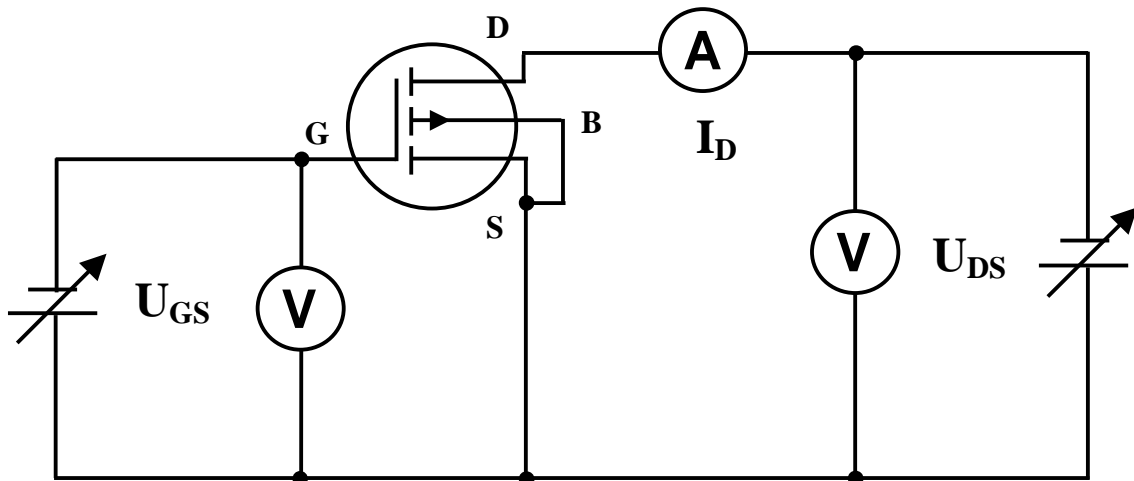
6. Włączyć przełącznik **PRACA**. Włączenie tego przełącznika powoduje załączenie napięć U_{GS} i U_{DS} do badanego elementu.
7. Przystąpić do pomiaru odpowiednich charakterystyk.

UWAGA: W przypadku, gdy po raz pierwszy przystępujemy do pomiarów wykonujemy wszystkie czynności wstępne. Jeżeli jest to pomiar kolejnego elementu, wykonujemy czynności od punktu 3, przy wyłączonym przełączniku **PRACA**.

2.2. Pomiary charakterystyk statycznych tranzystora MOS – SMY 50

W układzie, którego schemat przedstawiono na rys. 2 dokonuje się pomiarów charakterystyk przejściowych i wyjściowych tranzystora MOS z kanałem wzbogacanym typu „p”.

Przed przystąpieniem do pomiarów należy wykonać czynności wstępne zgodnie z punktem 2.1.

Rys. 2. Układ do pomiaru charakterystyk statycznych tranzystora MIS.

Ograniczenia napięciowe i prądowe dla tranzystora SMY 50

- $U_{GS \text{ max.}} = -10 \text{ V}$
- $U_{DS \text{ max.}} = -10 \text{ V}$
- $I_D \text{ max.} = 10 \text{ mA.}$

2.2.1. Pomiary charakterystyk przejściowych $I_D = f(U_{GS})$ przy $U_{DS} = \text{const.}$

1. Dla podanej przez prowadzącego wartości napięcia $U_{DS} = U_{DS(1)}$ dokonać pomiaru zależności $I_D = f(U_{GS})$ przy $U_{DS(1)} = \text{const.}$, (min. 10 punktów pomiarowych).
2. Napięcie U_{GS} zmieniać od 0 V do wartości określonej ograniczeniami napięciowymi i prądowymi badanego tranzystora.
3. Pomiary powtórzyć dla podanej przez prowadzącego wartości napięcia $U_{DS} = U_{DS(2)}$.
4. Wyniki pomiarów umieścić w Sprawozdaniu nr 5, w tabeli 3.

2.2.2. Pomiary charakterystyk wyjściowych $I_D = f(U_{DS})$ przy $U_{GS} = \text{const.}$

1. Wybrać kilka wartości napięcia U_{GS} (co najmniej trzy), przy których będzie mierzona charakterystyka wyjściowa. Wyboru należy dokonać na podstawie wcześniej zmierzonych charakterystyk przejściowych.

2. Zmieniając napięcie U_{DS} od 0 V do wartości określonej ograniczeniami napięciowymi i prądowymi badanego tranzystora, dokonać pomiaru charakterystyk $I_D = f(U_{DS})$ przy wybranych wartościach $U_{GS} = \text{const.}$, (min. 10 punktów pomiarowych dla każdej charakterystyk).
3. Wyniki pomiarów umieścić w Sprawozdaniu nr 5, w tabeli 4.

2.3. Pomiar charakterystyk statycznych pary komplementarnej tranzystorów MOS w układzie scalonym 4007

Pomiary charakterystyk statycznych tranzystorów pary komplementarnej wykonuje się w układzie przedstawionym na rys. 2, uwzględniając konieczność doboru właściwej polaryzacji w zależności od typu kanału badanego elementu.

Przed przystąpieniem do pomiarów należy wykonać czynności wstępne zgodnie z punktem 2.1.

Ograniczenia napięciowe i prądowe dla pary komplementarnej z układu scalonego 4007

- $U_{GS} \text{ max.} = \pm 5\text{ V}$
- $U_{DS} \text{ max.} = \pm 5\text{ V}$
- $I_D \text{ max.} = 10\text{ mA}$

Charakterystyki przejściowe i wyjściowe pary komplementarnej mierzone są w jednakowych warunkach z uwzględnieniem właściwej polaryzacji napięć U_{GS} i U_{DS} dla tranzystora z kanałem typu „n” i „p”. Tranzystor z kanałem typu „n” oznaczony jest na płycie czołowej jako NMOS, a z kanałem typu „p” jako PMOS.

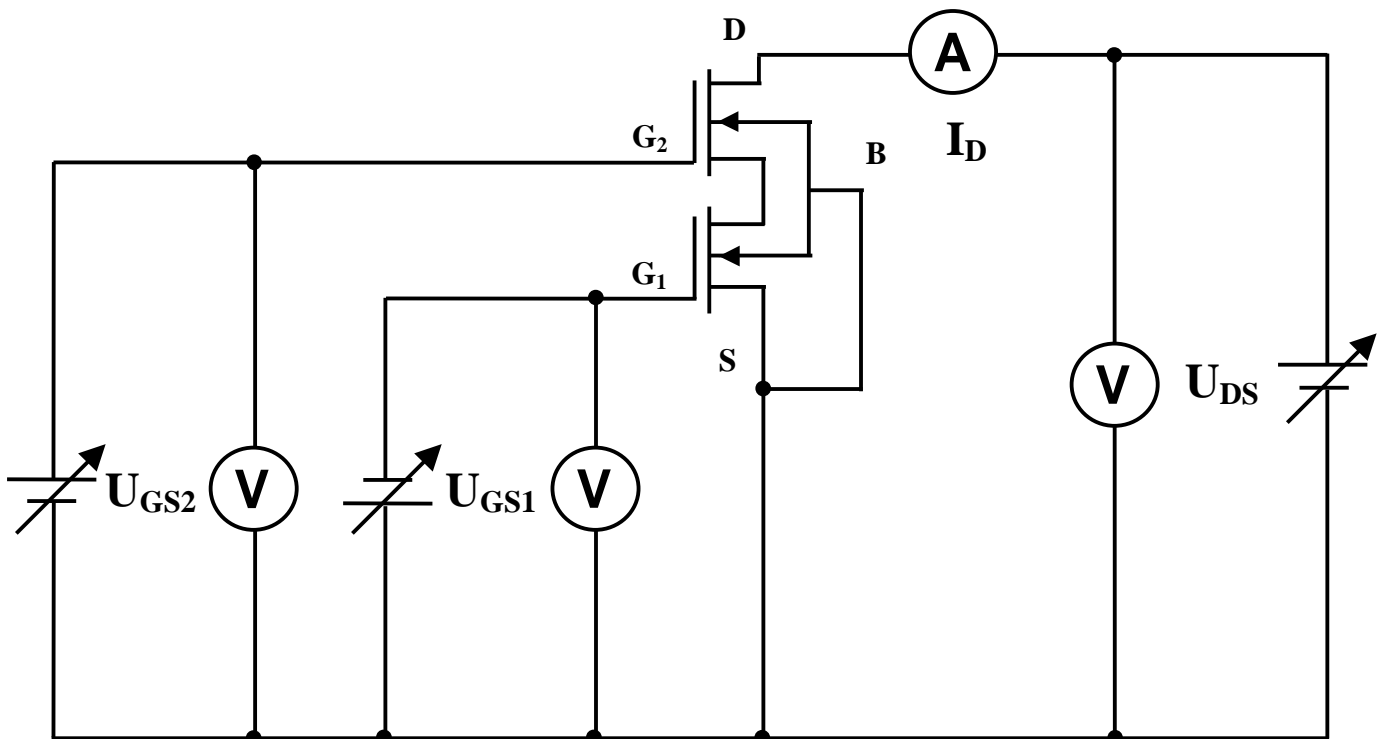
2.3.1. Pomiary charakterystyk przejściowych

1. Dla wartości napięcia $U_{DS} = U_{DS(1)}$ dokonać pomiaru zależności $I_D = f(U_{GS})$ przy $U_{DS} = \text{const.}$, (min. 10 punktów pomiarowych).
2. Napięcie U_{GS} zmieniać od 0 V do wartości określonej ograniczeniami napięciowymi i prądowymi badanego tranzystora.
3. Pomiary powtórzyć dla napięcia $U_{DS} = U_{DS(2)}$.
4. Wyniki pomiarów wpisać do tabeli (według wzoru: Tabela 3).
5. Wartości napięć $U_{DS(1)}$ i $U_{DS(2)}$ podaje prowadzący zajęcia.

2.3.2. Pomiary charakterystyk wyjściowych

1. Wybrać kilka wartości napięcia U_{GS} (co najmniej trzy), przy których będzie mierzona charakterystyka wyjściowa. Wyboru należy dokonać na podstawie wcześniej zmierzonych charakterystyk przejściowych.
2. Zmieniając napięcie U_{DS} od 0 V do wartości określonej ograniczeniami napięciowymi i prądowymi badanego tranzystora, dokonać pomiaru charakterystyk $I_D = f(U_{DS})$ przy wybranych wartościach napięcia $U_{GS} = \text{const.}$, (min. 10 punktów pomiarowych dla każdej charakterystyki).
3. Wyniki pomiarów wpisać do tabeli (według wzoru: Tabela 4).

2.4. Pomiary charakterystyk statycznych tetrody MOS - BF 992

Rys. 3. Układ do pomiaru charakterystyk statycznych tetrody MOS.

Pomiary charakterystyk przejściowych i wyjściowych tetrody MOS z kanałem zubożanym typu „n” wykonuje się w układzie przedstawionym na rys. 3.

Przed przystąpieniem do pomiarów należy wykonać czynności wstępne zgodnie z p.2.1.

Ograniczenia napięciowe i prądowe dla tetrody MOS - BF 992

- $U_{GS1} \text{ max.} = + 0,2 + - 0,6 \text{ V}$
- $U_{GS2} \text{ max.} = + 5 \text{ V}$
- $U_{DS} \text{ max.} = + 10 \text{ V}$
- $I_D \text{ max.} = 10 \text{ mA}$

2.4.1. Pomiar charakterystyk przejściowych

1. Dla wartości napięcia $U_{GS2} = 0 \text{ V}$, przy wskazanej przez prowadzącego wartości $U_{DS} = \text{const.}$, dokonać pomiaru zależności $I_D = f(U_{GS1})$. Napięcie U_{GS1} zmieniać w zakresie wartości określonej ograniczeniami napięciowymi i prądowymi badanej tetrody MOS.
2. Pomiar powtórzyć dla kolejnych wskazanych przez prowadzącego wartości napięcia U_{GS2} przy wartości $U_{DS} = \text{const.}$ określonej wyżej, w p.1.
3. Wyniki pomiarów umieścić w Sprawozdaniu nr 5, w tabeli 5.

2.4.2. Pomiar charakterystyk wyjściowych

1. Dla ustalonej wartości napięcia bramki drugiej $U_{GS2} = 0 \text{ V}$, przy ustalonej wartości napięcia bramki pierwszej $U_{GS1} = 0 \text{ V}$ dokonać pomiaru charakterystyk $I_D = f(U_{DS})$. Wartości napięcia U_{DS} zmieniać w zakresie wartości określonych ograniczeniami napięciowymi i prądowymi.
2. Dla ustalonej wartości napięcia bramki drugiej $U_{GS2} = 0 \text{ V}$, przy ustalonej dodatniej wartości napięcia bramki G_1 , przykładowo: $U_{GS1} = + 0,1 \text{ V}$, dokonać pomiaru charakterystyk $I_D = f(U_{DS})$. Wartości napięcia U_{DS} zmieniać w zakresie wartości określonych ograniczeniami napięciowymi i prądowymi.
3. Dla ustalonej wartości napięcia bramki drugiej $U_{GS2} = 0 \text{ V}$, przy ustalonej ujemnej wartości napięcia bramki G_1 , przykładowo: $U_{GS1} = - 0,1 \text{ V}$, dokonać pomiaru charakterystyk $I_D = f(U_{DS})$. Wartości napięcia U_{DS} zmieniać w zakresie wartości określonych ograniczeniami napięciowymi i prądowymi.
4. Powtórzyć czynności określone w pp. 1-3 dla wskazanych przez prowadzącego kolejnych wartości napięcia bramki drugiej G_2 , przykładowo: $U_{GS2} = 2 \text{ V}$; $U_{GS2} = 4 \text{ V}$.
5. Wyniki pomiarów umieścić w Sprawozdaniu 5, w tabeli 6.

III. Opracowanie wyników.

1. Wykreślić pomierzone charakterystyki przejściowe i wyjściowe badanych tranzystorów.
2. W oparciu o charakterystyki przejściowe określić wartości napięć U_T .
3. Na podstawie wykonanych charakterystyk obliczyć w wybranych punktach (min. trzech) parametry dynamiczne g_m , g_{ds} .
4. Sporządzone wykresy, wyniki obliczeń i pomiarów oraz wnioski zamieścić w sprawozdaniu.